

ULUSLARARASI ÖRGÜTLER

KISA ÖZET

KOLAYAOF

1. Ünite – Uluslararası Örgütlere Giriş

ULUSLARARASI ÖRGÜTLERİN TARİHSEL GELİŞİMİ

Uluslararası örgütler, ulus-devletin ortaya çıkışı ve uluslararası siteme hâkim olmasıyla görünmeye başlamıştır. Bu yönüyle modern bir siyasal sitemin önemli bir unsuru olan uluslararası örgütlere daha çok 19. yüzyılda rastlıyoruz.

1648 yılında Avrupa’da 30 Yıl Savaşlarını sona erdiren Westphalia Antlaşması bir yönüyle dünyanın en kanlı savaşlarından birini sona erdirirken, diğer yandan uluslararası sistemi kökünden değiştiren bir egemenlik anlayışını da dünya sisteminde hâkim kılmıştır. Egemen eşitlik ilkesi etrafında yeniden oluşan yeni düzene Fransız ihtilali’nin yükselttiği milliyetçilik hareketi de yeni bir ruh vermiş ve dünya sistemine “uluslar sistemi” ya da “uluslararası sistem” denmeye başlanmıştır.

Bu sistemde devletler uluslararası örgütler kurarak işbirliği yapma imkânı bulabilmişlerdir. Bir başka deyişle uluslararası örgütlerin ortaya çıkışında Westphalia Antlaşması ve onun getirdiği egemenlik ve eşitlik anlayışı belirleyici olmuştur. Buna karşılık uluslararası örgütlerin yaygınlaşması için 19. yüzyılın başını beklemek gerekmiştir. Bunun temel nedeni ülkesel, ulus-devletlerin yaygınlık kazanması ve bu devletlerarası ilişkilerin barışçıl bir dönemde artış göstermesidir. 19. yüzyıl bu açıdan Avrupa’da uluslararası örgütlerin yaygınlık kazandığı bir büyük başlangıç dönemi olmuştur.

ULUSAL EGEMENLİĞİN YENİDEN TANIMLANMASI

Küresel bir bütün olma özelliği kazanan yenedünya sisteminin, devletlerin işbirliğine dayanmakta olduğunu ve bu sistemin teknik ve belirli dar alanlarda ortaya çıkan uluslararası kurum ve kuralların düzenleyiciliği esasında geliştiğini gözlemlemek mümkündür. Uluslararası örgütler, uluslararası alanlarda eşgüdümlü bir işleyişi mümkün kılarak hükümetleri bir araya getirirken, yarattıkları yeni örgütsel çerçevelerle de devletin karar alma ve bu kararları uygulama esaslarını temelden etkilemektedir.

Ortaya çıkan yeni durum bir yandan iç ve dış politika arasındaki çizgiyi, öte yandan ekonomik konularla güvenlik konuları arasındaki ayrımı ortadan kaldırmakta ve sonuçta devletin işleyişini bir bakıma yeniden tanımlamaktadır.

Devletler özerkliklerini ve egemenlik yetkilerini bir bakıma korumakla birlikte, söz konusu egemenlik anlayışı nitelik değiştirmeye başlamıştır. Gelişen uluslararası hukuk ve uluslararası örgütler sistemi içinde, ulusal egemenlik mutlak olmaktan çıkmaktadır. Ulusal hukuk, evrensel normlara uymak durumunda kalmaktadır. Bu çerçevede uluslararası örgütler de önemli bir işlev görmektedir. Bu gelişim uluslararası örgütlerin teknik işbirliği ve eşgüdüm organı olmaktan çıkıp giderek siyasal anlamda evrensel normların koruyucusu niteliği kazanmasına da yol açmaktadır.

ULUSLARARASI ÖRGÜTLERİN ORTAYA ÇIKIŞI

Günümüzde uluslararası aktör olarak devlet hâlâ önemini korumaktadır. Devletin belirleyici olduğu bir dünya düzeni de esas olarak varlığını korumaktadır. Öte yandan devlet dışı aktörlerin uluslararası sistemde önem kazandığını da gözlemliyoruz. Bu durum devletin uluslararası politikadaki konumunu ve dış politika belirleme ve uygulama şeklini kökten

değiştirmektedir. Bugün devletin yanı sıra, çok uluslu şirketler, hükûmet- dışı örgütler ve çeşitli ulusötesi baskı grupları, küresel elitler de uluslararası aktörler olarak uluslararası sistem kapsamı içinde etkinlik kazanmaktadır.

ULUSLARARASI ÖRGÜTLERİN GELİŞİMİ

Küresel ölçekte ortaya çıkan bu örgütsel ağ başta ekonomik ve teknik alanlar olmak üzere siyasal sistemin de bütünleşmesine yol açmaktadır. Ancak devletlerin ortadan kalktığını ve küresel bir dünya devletine doğru gidildiğini iddia etmek mümkün değildir. Burada söz konusu olan devletlerarasında ve daha doğrusu toplumlar arasında sıkılaştıran bağların yarattığı karşılıklı bağımlılıktır.

Karşılıklı bağımlılığın esas olduğu bir yenedünya düzeni ortaya çıkmaktadır. Bu yeni, dünya düzeninde devletin yetkileri bir oranda sınırlanmıştır. Karşılıklı bağımlılık olgusu devletin hareket alanını daraltmış, yine de devlet temel uluslararası siyasal birim, bir başka deyişle aktör olarak kalabilmiştir.

ULUSLARARASI ÖRGÜTLERİN VAROLUŞUNU AÇIKLAYAN TEORİLER

Bir uluslararası bütünleşme teorisi olarak işlevselciliğin en önemli yazarı **David Mitrany**'dir. Mitrany, uluslararası örgütleri yukarıda açıklamaya çalıştığımız, ilerleyen teknolojinin yarattığı "karşılıklı bağımlılık" olgusunun bir sonucu olarak görmektedir.

Mitrany'e göre uluslararası örgütler, uluslararası düzeyde işbirliği yapılmaksızın gerçekleştirilmesi imkânsız olan işlevler üzerine kurulmuştur. Yine Mitrany, uluslararası örgütlerin bir işlev görmek üzere inşa edildiklerini belirtmektedir. Uluslararası sistemde güvenlik ile barışın korunması yönündeki kaygıların da uluslararası örgütlerin ortaya çıkışında etkili olduğunu gözlemlenmektedir. "Güvenlik toplumu" modeli bu kaygıların ışığında ortaya konan önemli bir model olmuştur.

Karl Deutsch savaşın imkânsız hâle geldiği bir uluslararası toplum modeli olarak "güvenlik toplumu" modelini ileri sürmüştür. Güvenlik toplumunun kurumsallaşma sürecinde atacağı ilk adım ortak karar-alma ve sorun çözme mekanizmalarını yaratmak olmaktadır.

Uluslarüstülük anlayışı **Ernest B. Haas** tarafından Yeniişlevselcilik olarak adlandırılan bir teori içinde ve özelde Avrupa Birliği'nin gelişimini açıklayacak şekilde ortaya konmuştur. Haas'a göre ekonomik ve teknik sektörlerde ulusötesi grupların ulusal sınırların kısıtlayıcılığından kurtulmalarını sağlayacak bir örgüte ihtiyaç duyulacaktır. Devletler bunun için yeni bir örgüt yaratacak ve bu örgüte egemenlik alanlarının bir kısmını devredeceklerdir.

Devletlerin egemen yetkilerinin bir kısmını devrederek kurdukları bu örgüte Haas "ulusüstü örgüt" demektedir. Ulusal toplumu oluşturan çıkar grupları uluslarüstü bütünleşmenin faydalarını gördükçe ortaya çıkan yeni bölgesel uluslarüstü örgüte daha çok bağlanacaklar ve aidiyet duyguları ulusal plandan uluslarüstü plana kayacaktır.

Bu Özetin tamamını,Çıkmış Sorularını,Deneme Sorularını adresinize gönderiyoruz!...

Tıklayınız

<https://www.kolaysinavlar.com/uluslararasi-orgutler-ady212u?search=UL%C4%B0302U>